

Un Document Medalistic din 1909 si Stadiul Cercetării Istorice de atunci cu Privire la Domnitorul Petru Schiopul

Între medaliile dedicate domnitorilor români la începutul secolului al XX-lea de Societatea Numismatică Română este si aceea a domnitorului Petru Schiopul (fig. 1 av si 1 rv). Medalia în discutie, realizată în 1909, este prezentată strict medagrafic în lucrarea autorilor George Buzdugan si Gheorghe Niculi ă, Medalii si plachete românești, după cum urmează: „Medalia lui Petru Schiopul, domn al Țării Românești (1559-1568) si al Moldovei (1574-1579; 1581-1591), din bronz si din argint are un diametru de 50 mm, cu bustul domnitorului pe avers privind spre dreapta, purtând căciulă tradițională, îmbrăcat foarte simplu, având în mână dreaptă o carte, iar de jur împrejur inscripția circulară PETRV DEI GRATIA PRINCEPS VALAHIAE MOLDAVIAE. Pe revers are un sigiliu atârnat, purtând stema Moldovei, iar în partea de sus legenda: PETRV SCHIOPVL DOMN AL TEREI ROMANESTI 1559-1568 SI AL MOLDOVEI 1574-1579; 1582-1591 CRONICA LUI AZARIE” (1).

Trecem peste stridentele de exprimare, remarcând că autorii își însușesc punctul de vedere al celor ce au conceput medalia, si anume că, Petru Schiopul este domn al Țării Românești în perioada 1559-1568 si al Moldovei în perioadele 1574-1579 si 1582-1591 (1581 din pag. 96 o considerăm greșeală de culegere si nu o punem pe seama autorilor).

Sigiliul atârnat de pergamentul stilizat pe care este scris CRONICA LUI AZARIE ne comunică prin text (IO PETRĂ VOEVODA GOSPODAR ZEMLI MOLDAVISCOI MILOSTI...) si prin capul de bour, că Petru a fost domn al Moldovei.

Cât pricepem noi din inscripție, ar însemna că sigiliul confirmă calitatea lui Petru de voievod si domn al Țării Moldovei din vointa divină. Reprezentarea sigilară contravine însă textului de deasupra, text care-i conferă lui Petru Schiopul (subl. ns.) calitatea de domn si al Țării Românești în perioada 1559-1568 cât si legendei aversului în care este numit PRINCEPS WALAHIAE MOLDAVIAE. Această distonanță dintre mesajul reprezentării heraldice si mesajul legendelor, ne-a invitat la documentare în legătură cu personalitatea domnitorului Petru Schiopul cu gândul semnalării unei eventuale erori strecurate pe medalie.

Fig. 1 av

Vom preciza de la bun început că ne găsim în fața unei opere medalistice pe care nu s-a strecurat nici un fel de greșeală ci care consemnează doar, în legenda de pe revers, elemente care atestă nivelul cercetării istorice de la data când aceasta a fost concepută si realizată. În consens cu nivelul actual al cercetării istorice este lesne de observat că pe medalie sunt

Opinie

Romania este una din putinele tari care nu are nici o revista pentru colecționari, nici macar site-uri prea bune. O asemenea revista nu exista si pentru ca multi au asteptat ca altii sa o faca. Noi ne-am saturat sa asteptam, asa ca am facut-o chiar noi. Vom incerca sa avem materiale din cat mai multe domenii. De aceea va rugam pe voi, cititorii acestei reviste, sa ne trimiteti orice articol despre monede, bancnote, decoratii, timbre, actiuni, jetoane, insigne, uniforme sau orice alt domeniu.

Fig. 1 rv

contopiti în una si aceeași persoană doi domnitori cu numele de Petru: Petru Schiopul, domn al Moldovei între 1574-1577, 1578-1579 si 1582-1591, frate cu Alexandru al II-lea Mircea, fii ai lui Mircea, care la rândul său era fiu al lui Mihnea cel Rău si un alt Petru, domn al Țării Românești între 1559-1568, numit cel Tânăr, fiu al lui Mircea Ciobanul si al Doamnei Chiajna, fiica lui Petru Rares. Acest Petru cel Tânăr, după ce predă personal tributul la Istanbul în 1568, este arestat si exilat la Konieh în Asia Mică unde va fi adusă si Chiajna. Mai menționăm că se stinge din viață în anul 1569 si că este numit cel Tânăr pentru că avea doar 12 ani la urcarea pe tron. Chiajna l-a înșurat la 16 ani si ea a condus efectiv mai ales intrigile decât țara (2).

Cât despre Petru Schiopul aflăm că acesta nu a domnit permanent si efectiv în Moldova așa cum consemnează medalia (adică între 1574-1579 si 1582-1591) pentru motivul că în ultima parte a anului 1577 tronul a fost ocupat de Nicoară Potcoavă care a cucerit Iasul, a „slobozit temnitele”, si-a luat numele de „Ion Voievod” dar a sfârșit tragic, fiind executat în piața publică din Liov (3). Spunem că nu a domnit așa cum scrie pe medalie si pentru faptul că s-a urcat pe tron a doua oară în 1582 dar că, din ianuarie 1590, domnește fiul său, Ștefan, (chiar dacă numai formal, fiindcă avea doar cinci ani când a fost numit domn), până în 19 august 1591 când Petru Schiopul se autoexilează la Bolzano în Tirol, pentru a-si sfârși zilele în iulie 1594.

Menționăm că domnitorul este perceput de marele public, fie în culori exagerat de închise după Bogdan Petriceicu Hasdeu (Răzvan si Vidra) si Mihail Sadoveanu (Nicoară Potcoavă), fie după imaginea idilică conturată de boierul-vornic Grigore Ureche în cunoscuta sa cronică: „domn blându, ca o matcă fără ac, la judecată dreptu, nebetiv, necurvar, nelacom, nerăsipitoriu”. În istoria Iasului, Petru Schiopul rămâne în calitate de ctitor al mănăstirii Galata în interiorul căreia îl găsim într-un tablou votiv alături de soția si fiica sa. De numele acestuia, prin fiica sa Maria, se leagă si ctitorirea mănăstirii Hlinea de lângă Iasi (4).

Vom mai preciza că atât imaginea domnitorului de pe aversul medaliei cât si inscripția ce o înconjoară sunt realizate după o „gravură de la finele secolului al XIV-lea” din care lipsește imaginea fiului Ștefan ce apare în gravură la stânga domnitorului (5). Inscripția „PETRUS DEI GRATIA PRINCEPS WALAHIAE MOLDAVIAE” de pe gravură si preluată pe medalie, trebuie înțeleasă acum, nu în sensul că Petru Schiopul a fost domn si al Valahiei ci că are o descendență domnească valahă. Sase ani mai târziu de la data realizării medaliei, în anul 1915 misterul lui Petru cel Tânăr va fi dezlegat. Medalia rămâne însă ca document ce atestă, pe de o parte, prezenta „întâiului Basarab pe tronul Musatinilor”, cum spune Gheorghe David (6), iar pe de alta, nivelul cercetării istorice românești din anul 1909, când Petru cel Tânăr si Petru Schiopul erau încă contopiti în una si aceeași persoană (7).

Note:

1. Editura Științifică, 1971, pag. 96-97;
2. C. C. Giurăscu, Dinu C. Giurăscu, Istoria românilor, volumul II, Editura Științifică si enciclopedică, 1976, pag. 247-249;
3. Idem, pag. 309;
4. Idem, pag. 312-313;
5. Idem, planșa 14 (dintre pag. 288 - 289);
6. Întâiul Basarab pe tronul Musatinilor – Petru Schiopul, Magazin istoric, nr 7 (184) si nr. 8 (185), 1982; vezi de același autor Petru Schiopul, Ed. Militară, 1984;
7. Material inserat în lucrarea autorului Personalități ale Iasului în imagini medalistice, Editura Junimea 2002, pag. 31-33.

Autor: Andone Cumpătescu

Uniuni Monetare Africane Precursori Ale Uniunii Europene

West African States reprezintă un grup de state din care fac parte Ivory Coast, Benin, Burkina Faso, Mali, Mauritania (care s-a retras în 1966), Niger, Senegal, Togo si Guinea-Bissau. De prin anii '50 acestea au drept moneda comună Francul. Asemănător bancnotelor Euro, diferă de la țara la țara prin seria pe care o au. Astfel există următoarele serii : A - Ivory Coast, B - Benin, C - Burkina Faso, D - Mali, E - Mauritania, H - Niger, K - Senegal, T - Togo si S - Guinea-Bissau. De asemenea există si Central African States din care fac parte Congo, Cameroon, Central African Republic, Gabon, Equatorial Guinea si Chad.

Autor: Motocea Sandor

Sistemul National de Ordine al Suediei (I)

Sistemul national de ordine al Suediei a aparut în anul 1748 când regele Fredrik I a înfiintat trei ordine destinate în primul rând recompensarii meritelor si serviciilor aduse de supusii suedezi: Ordinul Serafimilor, Ordinul Spadei si Ordinul Stelei Polare. Sistemul a fost completat în anul 1772 odata cu înfiintarea Ordinului Vasa de catre regele Gustav al III-lea. Initial destinate doar barbatilor, ordinele suedeze au început sa se acorde si femeilor începând din anul 1952. În anul 1974 a fost adoptata o lege care prevede ca începând de la 1 ianuarie 1975 ordinele suedeze se acorda doar cetatenilor straini sau apatrizilor. În plus, legea prevede ca se acorda doar Ordinul Serafimilor si Ordinul Stelei Polare, fara însa a desfiinta Ordinul Spadei sau Ordinul Vasa. Sistemul a fost revizuit în anul 1995 pentru a permite si membrilor familiei regale suedeze sa primeasca ordinele. Regele Suediei este Mare Maestru al tuturor ordenelor si în aceasta calitate poarta titlul de "Domn si maestru al ordenelor suedeze".

Pe lângă ordinele oficiale din sistemul national de ordine, Suedia mai are o serie de alte ordine semioficiale precum Ordinul Carl XIII (1811) al carui Mare Maestru este Regele Suediei sau Ordinul Suedez al Sfântului Ioan aflat sub patronajul suveranului suedez. Alte ordine cu caracter social, umanitar sau de binefacere sunt Ordinul Amaranth (1653), Ordinul Inocentei, Ordinul Dulgherilor, Ordinul Templierilor Buni si Ordinul "Odd Fellows".

Ordinul Serafimilor a fost înfiintat pe 23 februarie 1748 ca o continuare a unui ordin medieval legendar cu acelasi nume înfiintat de regele Magnus Ladulås (cercetarile ulterioare au demonstrat însa ca nu exista nici o dovada a existentei unui astfel de ordin înainte de 1748). Ordinul are o singura clasa si este cel mai înalt ordin al Suediei. Până în anul 1974 ordinul era conferit membrilor familiei regale suedeze, unor distinsi cetateni suedezi care detineau deja marile cruci ale celorlalte ordine suedeze si arareori cetatenilor straini, de obicei sefi de stat. Începând din 1975, ordinul a început sa fie conferit doar strainilor de rang înalt echivalent cu cel de sef de stat. Excluderea membrilor familiei regale suedeze crea pentru viitor premisele situatiei paradoxale ca suveranul suedez sa fie nevoit sa acorde altor sefi de stat un ordin al carui membru nu este el însusi (situatia aceasta exista în prezent si în România unde presedintele, desi cap al ordenelor nationale pe perioada mandatului sau, nu este însa ex officio si cavaler al acestor ordine). În consecinta,

statutele ordinului au fost revizuite în anul 1995 pentru a permite membrilor familiei regale sa primeasca Ordinul Serafimilor la împlinirea vârstei de 18 ani. Prin urmare, în prezent doar membrii familiei regale suedeze si strainii cu rang echivalent celui de sef de stat pot primi Ordinul Serafimilor.

Colanul Ordinului Serafimilor. Imaginea a fost obtinuta de la www.medals.org.uk cu permisiunea doamnei Megan Robertson.

Însemnele ordinului sunt compuse dintr-o cruce malteza alba cu cruci patriarhale de aur pe brate si serafimi de aur între ele. Crucea are în centru un medalion albastru cu trei coroane dispuse în jurul unei cruci si a initialelor "IHS" (Iesus Hominum Salvator). Pe revers ordinul are initialele fondatorului: "FRS" (Fredericus Rex Sueciae). Crucea este suspendata prin intermediul unei coroane de o panglica de culoare albastru deschis. Placa ordinului reproduce în argint crucea ordinului având în centru medalionul albastru cu

initialele "IHS". Ordinul are si un colan alcatuit din 11 serafimi de aur si 11 cruci patriarhale emailate albastru deschis. Colanul este acordat doar ca un semn de înalta distinctie.

La numirea în Ordinul Serafimilor, fiecare membru trebuie sa trimita Cancelariei Ordenelor o descriere a blazonului sau (personal sau national în cazul unor sefi de state) pentru a i se picta pe o placa de cupru împreuna cu numele si data primirii în ordin. Placile se pastreaza pe timpul vietii sale la Palatul Regal din Stockholm. Câteva dintre aceste placii sunt expuse în Sala Serafimilor a Palatului Regal. În ziua funeraliilor unui membru al ordinului, placa se pune pe peretii bisericii Riddarholmen din Stockholm care este capela ordinului. Cu aceeasi ocazie între orele 12 si 13 se trag clopotele bisericii. Dupa decesul unui membru, însemnele ordinului trebuie înapoiate cancelariei.

Primul sef de stat român care a primit Ordinul Serafimilor a fost regele Carol I, în anul 1879 cu ocazia vizitei oficiale în România a printului mostenitor al Suediei Oscar Gustaf (viitorul rege Gustaf al V-lea). El a fost urmat de regele Ferdinand I în 1907 când l-a reprezentat pe regele Carol I la funeraliile regelui Oscar al II-lea al Suediei si ulterior de regele Carol al II-lea în 1937 cu ocazia vizitei oficiale în România a printului mostenitor Oskar Gustaf Adolf (viitorul rege Gustaf al VI-lea Adolf). Stemele lor sunt singurele blazoane românești expuse în biserica Riddarholmen. Nicolae Ceausescu a primit Ordinul Serafimilor în timpul vizitei de stat pe care a efectuat-o în Suedia în anul 1980, dar nu i s-a pictat si o placa armoriala.

Însemnele Ordinului Serafimilor. Imaginile au fost obținute de la www.ordersandmedals.net cu permisiunea domnului Sven Vik

Ultimul sef de stat român care a primit Ordinul Serafimilor este Ion Iliescu, în anul 2003 cu prilejul vizitei de stat a suveranului suedez în România. Placa sa armorială nu apare printre stemele expuse în Sala Serafimilor a Palatului Regal din Stockholm, dar nu este exclus să nu fi fost pictată încă (unele plăci armoriale au fost pictate la mult timp după decernarea ordinului, întârzierile fiind de cele mai multe ori determinate de încetineala trimeriei la cancelarie a unei descrieri oficiale a stemei persoanei decorate).

Autor: Alexandru Dasu

Descoperiri Monetare Antice În Valea Jiului

Descoperite fie prin săpături, fie întâmplător, izolate sau în cadrul unor tezaure, monedele antice, alături de celelalte categorii de izvoare istorice, reprezintă o sursă de informație directă deosebit de importantă, întregind în chip fericit tocmai acele laturi ale istoriei societății umane pentru care izvoarele scrise sunt cîteodată lacunare sau chiar absente.

Studiata sub toate aspectele ei, moneda antică permite specialistilor lămurirea cu multă fidelitate uneori, ale diverselor probleme economice ale lumii antice. În afara aspectelor economice, unde emisiunile monetare rămân în multe cazuri unicele izvoare de informație, cercetările de numismatică oferă prețioase indicii de natură social-politică, indicii care completează imaginea istorică asupra unor teritorii sau populații în antichitate. Rolul monedei ca izvor istoric, depășește însă de multe ori stadiul acesta al informației cu caracter economic sau social politic, ea putînd contribui la lămurirea unor probleme de ordin etnic. Descoperirile monetare, în multe cazuri constituie unicele dar și cele mai certe criterii de datare a unor complexe arheologice. Istoria artei găsește în moneda antică un izvor deosebit; grație diverselor reprezentări de pe monede s-a ajuns la reconstituirea unor opere de artă: monumente, statui, portrete, care în decursul vremii, în cea mai mare parte au dispărut.

În decursul timpului, în regiunea geografică a Văii Jiului, au fost relevate lumii științifice și nu în ultimul rând celor pasionați

de numismatică, fie ei și colecționari sau cercetători în domeniu, o serie de descoperiri monetare, ce implicau numai monede antice, însă descoperite în varii locații, în cele mai neobișnuite ipostaze și ocazii.

Valorificarea deplină a materialului numismatic cunoscut, care s-a descoperit sau provine din Valea Jiului, se lovește de o serie de dificultăți datorită felului necorespunzător de achiziționare, consemnare sau publicare a unor descoperiri mai vechi. Astfel, în multe cazuri, locul și împrejurările descoperirii, mediul arheologic, precizarea numărului de piese, determinarea cronologică precisă, sau alte amănunte importante însă pentru o cercetare științifică riguroasă lipsesc, ori sunt insuficient puse în lumină. Aceste lipsuri, contribuie la limitarea într-o oarecare măsură a valorii documentare a descoperirilor monetare respective.

Aceste descoperiri se poate spune că au avut o întindere destul de mare pe tot cuprinsul Văii Jiului, după cum urmează:

1. Jiet-Popi

În anul 1962, luna mai, pe teritoriul cătunului Popi (sat Jiet, comuna Lonea), a ieșit la lumină un tezaur de monede romane imperiale. Depozitul s-a descoperit în partea nord-vestică a așezării, la aproximativ 150 metri de casa locuitorului Grunța Ion, la locul numit "Grohot".

Se apreciază că numărul total al pieselor se ridică la peste

100 exemplare, insa dupa descoperire, o parte din monede au fost instrainate, fiind apoi recuperate, aproape in intregime, numarul monedelor salvate ridicandu-se astfel la 75.

Repartitia numerica a monedelor pe imparati este umatoarea:

1. Septimiu Sever - 12buc.
2. Caracalla - 1buc.
3. Plautilla - 1buc.
4. Geta - 1buc.
5. Elagabal - 5buc.
6. Iulia Soemias - 1buc.
7. Iulia Maesa - 4buc.
8. Severus Alexander - 11buc.
9. Iulia Mamaea - 2buc.
10. Maximin I - 7buc.
11. Pupienus - 1buc.
12. Gordian III - 27buc.
13. Filip Arabul - 1buc.
14. Filip II (Iunior) - 1buc.

Tezaurul de la Jieti-Popi cuprinde 75 de piese, care se insira pe aproape 5 decenii, de la Septimiu Sever (cea mai veche moneda emisa sub domnia acestuia a fost batuta in aprox. 197-198), pana la vremea lui Filip al II-lea (244-246).

Modul in care se repartizeaza diferitele emisiuni pe imparati, sau membrii ai familiilor acestora, ne permite posibilitatea formularii unor indicii destul de clare asupra procesului de formare a tezaurului si asupra perioadei principale de acumulare.

2. Lonea

La sfarsitul secolului al XIX-lea in apropierea localitatii Lonea, pe locul numit "La Holda", cu prilejul unor lucrari agricole, s-a descoperit un tezaur de monede romane de argint. Din aceasta descoperire, un numar de 8 monede, prin intermediul invatatorului Petru Preda, au ajuns in colectia profesorului Ilie Mosic din Petrosani.

3. Pestera Bolii

Prin anii 1955-1956, la Pestera Bolii, cu prilejul exploatarei calcarului de la cariera din localitate, s-a gasit un tezaur monetar din argint, compus din tetradrahme thasiene de imitatie.

Acesta cuprinde tetradrahme thasiene de imitatie de tip Dionisos-Heracles, toate monedele din tezaurul respectiv fiind imitatii mai mult sau mai putin fidele ale tetradrahmelor orasului Thasos. Pe aversul acestor monede se intilneste capul zeului Dionisos in profil cu parul strans intr-o torsada ce formeaza un semicerc la ceafa, cu cununa de iedera, spre dreapta. Pe revers este reprezentat Hercule nud, in picioare, spre stanga, iar in jurul reprezentarii, o legenda in limba greaca.

Tot la Pestera Bolii, in anul 1955, s-a descoperit o moneda de argint din timpul Romei republicane, apartine magistratului L. FLAMINIVS CILO si este datata 99-94 i.e.n./106-105 i.e.n.

4. Petrosani

Cu prilejul lucrarilor de construire a caii ferate si a garii din localitate, in anul 1867, alaturi de o serie de materiale arheologice

apartinind inceputurilor epocii fierului, s-a gasit si un tezaur monetar de argint, compus din tetradrahme barbare de imitatie dupa monedele macedonene emise de Filip al II-lea.

Deasemenea, tot la Petrosani, este consemnata in literatura de specialitate si descoperirea unui alt tezaur, de data asta format din peste 200 de monede thasiene de imitatie.

Tot ca provenite de la Petrosani (gasite aici sau numai achizitionate din zona) figureaza in inventarul Muzeului din Deva si 2 monede de aur de tip "KOSON", numite asa dupa legenda, de pe avers, scrisa cu litere grecesti. Aversul prezinta pe linga legenda "KOSON", scrisa cu litere grecesti, deasupra acesteia, si trei personaje - un consul roman, intre doi lictori, mergand spre stanga. In afara inscriptiei, ca figuratie, acest tip monetar reprezinta o copie fidela dupa denarii romani republicani emisi de generalul Brutus.

5. Vilcan (Pasul)

In deceniul VI al secolului XIX, in pasul Vilcanului, s-a descoperit un tezaur monetar de argint, de tipul tezaurului "mixte", adica compus atat din piese emise in epoca republicana, cat si in cea imperiala.

Monedele republicane sunt in numar de 47 si apartin urmatoarelor familii:

Aemilia (2), Antonia (13), Caecilia (1), Calidia (1), Calpurnia (2), Iulia (1), Iunie (3), Licina (1),

Manlia (1), Marcia (1), Plaetoria (3), Poblizia (1), Tituria (1), Vibia (2), Voltesia (1); iar repartizarea monedelor emise in epoca Imperiului, este urmatoarea: Augustus (2), Tiberiu (1), Germanicus (1),

Galba (2), Otho (1), Vitellius (3), Vespasian (29), Titus (8), Iulia Titi (1), Domitian (5).

Descoperirea din Pasul Vilcanului reflecta fenomenele generale ale circulatiei monetare pe teritoriul Daciei inainte de cucerirea romana si anume ca in tezaurele mixte (cu denari republicani si imperiali), monedele imparatilor Tiberius, Caligula si Claudius I sunt mai putin numeroase decat cele ale lui Augustus sau ale imparatilor de dupa Claudius I.

Tot in Pasul Vilcan, un important tezaur pentru istoria tinuturilor nord-dunarene dupa anul 271, s-a descoperit in anul 1869. Depozitul contine monede romane imperiale, toate de bronz, ale caror repartitie este urmatoarea: Tiburiu (1), Claudiu I (2), Hadrian (1), Antoninus Pius (2), Marcus Aurelius (1), Severus Alexander (1), Gordian III (1), Filip Arabul (1), Probus (1), Maximin Daza (1), Liciniu I (3), Liciniu II (1), Constantius I (4), comemorativa Constantinopole (1), Constantin II (2), Constans (1), Constantius II (10), Iulian Filozoful (1).

In concluzie, se poate spune ca descoperirile monetare antice din Valea Jiului, desi nu prea numeroase, iar unele incomplete si deci fara posibilitatea unei valorificari stiintifice corespunzatoare, arunca totusi o lumina asupra istoriei antice a acestui tinut. Ramane ca in viitor, noile descoperiri monetare, dar mai cu seama cercetarile arheologice, sa aduca noi completari privind istoria veche a Vaii Jiului.

Autor: Motocea Sandor

Ordine, Medalii si Insigne ale Fortelor Aeriene Romane

Insignele de pilot si observator

Cel mai vechi tip al insignei de pilot are forma unui avion care pare a fi un Bleriot XI. Insignele de acest tip se purtau pe gulerul uniforme. Dupa domnia lui Carol I (1866-1914), au fost instituite doua tipuri de insemne pentru aviatorii militari: pentru piloti si pentru observatori. Observatorii il ajutau pe pilot in navigatie si operau armamentul de la bordul avionului (mitraliere sau bombe). Al doilea tip de insigne de pilot consta intr-un vultur cu aripile desfacute stand pe o sfera pe care sunt aplicate o coroana si cifrul regelui Ferdinand. Insignele pentru observatori constau doua aripi avand la mijloc cifrul regelui Ferdinand sub o coroana. Dimensiunile aproximative sunt 57x44 mm pentru insigne de pilot si 49x40 mm pentru cea de observator. Insignele erau in general confectionate din metal alb si se purtau pe partea dreapta a pieptului.

Dupa domnia regelui Ferdinand, cifrul sau din insigne a fost inlocuit de stema si coroana Romaniei confectionate din email si metal aurit. Exista insigne din bronz si din argint. In timpul domniei lui Mihai I stema a fost inlocuita de o cruce.

Ordinul Virtutea Aeronautica

In 1930 regele Carol II a instituit un ordin dedicat exclusiv aviatiei. Ordinul Virtutea Aeronautica a fost creat prin ID Nr. 2895 din 31 iulie 1930 si se acorda aviatorilor, atat militari cat si civili, care se evidentiau in timpul serviciului sau contribuiau la dezvoltarea aviatiei in vreme de pace sau razboi. Erau permise si decorarile post-mortem.

Ordinul avea 4 clase: comandor, ofiter, cavaler si crucea de aur. Clasele se diferentiau prin dimensiuni, constructie si felul in care se purtau. Insemnul de comandor are un diametru de aproximativ 58.5 mm si se purta cu panglica la gat, in timp ce clasele ofiter si cavaler aveau diametrul de 43 mm si se purtau cu panglica in partea stanga a pieptului. Crucea de aur avea diametrul de aproximativ 42.5 mm.

Pilotii militari decorati cu Ordinul Mihai Viteazul Cl. 3 primeau

din oficiu si Ordinul Virtutea Aeronautica in grad de cavaler.

Ordinul are forma unei cruci cu bratul vertical mai lung, in forma de trifoi, si bratul orizontal mai scurt, avand forma unei aripi stilizate. Medalionul central are forma unui scut in care se afla vulturul din stema Romaniei avand cifrul regelui Carol II pe piept. Clasele comandor si ofiter au in plus o cununa de lauri din email verde cu marginile aurite in jurul crucii. Pe revers este scris anul in care a fost infiintat ordinul (1930). Crucea de aur este confectionata din metal aurit. Versiunile de razboi au in plus doua spade aurite intre bratele crucii.

Panglica avea latimea de 38 mm (40 mm pentru cea de comandor cu benzi de 5.5 mm) si era din moir de culoare albastru deschis cu benzi argintii de 3 mm latime in centru si pe margini. Printr-un decret din 19 decembrie 1938 era stabilita si o versiune de razboi a panglicii, care avea in plus doua benzi aurii cu latimea de 3 mm pe margini.

Daca gradele de ofiter sau crucea de aur erau acordate a doua sau a treia oara, una sau doua barete erau atasate pe panglica. Baretele aveau aproximativ 40 mm latime si erau argintate pentru clasa ofiter si aurite pentru crucea de aur.

Dupa abdicarea lui Carol II cifrul sau a fost inlocuit de cel al lui Mihai I.

Printre fabricantii ordinului se numara Rudolf Souval din Viena, Fa. Kamet din Praga si Monetaria din Bucuresti. Autorul nu a observat marcaje pe niciunul din ordine.

Intre 1930-1933, Carol II a acordat retroactiv 87 de ordine unor cetateni romani pentru merite in timpul primului razboi mondial, dintre care:

- 1 ofiter
- 13 cavaler
- 1 cavaler cu o bareta
- 63 cruci de aur
- 8 cruci de aur cu o bareta
- 1 cruce de aur cu 2 barete

In timpul celui de-al doilea razboi mondial au fost acordate:

- 6 comandor
- 14 ofiter
- 197 cavaler
- 114 cavaler cu o bareta
- 55 cavaler cu 2 barete
- 779 cruci de aur
- 828 cruci de aur cu o bareta
- 421 cruci de aur cu doua barete

Total: 2414

In total 793 de straini au primit ordinul pentru merite in cele doua razboaie mondiale, plus 5 unitati militare pentru primul razboi mondial si 23 de unitati in timpul celui de-al doilea razboi.

Ordinul a fost desfiintat in 1947 dupa abdicarea regelui Mihai I si reinfintat in anul 2000. Cifrul regal de pe revers a fost inlocuit cu stema Romaniei si textul este schimbat in "1930/VIRTUTEA AERONAUTICA/2000". Pana acum au fost acordate doar doua ordine de pace in grad de comandor (ambele in anul 2002) si 11 ordine in versiunea de razboi (9 in grad de comandor si 2 in grad de mare ofiter).

Medalia Virtutea Aeronautica

Regele Carol II a instituit prin ID nr. 463 din 24 februarie 1931 si Medalia Virtutea Aeronautica, care se putea acorda numai aviatorilor. Medalia de acorda in timp de pace si de razboi pentru acte de curaj si avea trei clase (aur, argint s bronz). Avea forma circulara, cu diametrul de 33 mm si cu marginea putin inaltata. Aversul prezinta capul unei femei privind in partea dreapta care poarta un coif inaripat. Reversul contine stema Romaniei (model 1921) in partea de sus avand in ambele parti cate o mica aripa stilizata si in centru textul "PENTRU AERONAUTICA, 1931".

Panglica are o latime de 35 mm si este din moir albastru deschis cu o banda argintie in mijloc.

In 1938 s-a creat si versiunea de razboi care avea in plus doua spade incrucisate de 28 mm si o coroana regala de 20 mm deasupra medaliei, pe langa doua benzi aurite de 3 mm la marginile panglicii.

Medalia a fost desfiintata in 1947 si reinstituita in anul 2000. Textul de pe revers a fost schimbat cu "1931/VIRTUTEA

AERONAUTICA/2000". Pana acum au fost acordate 120 de medalii in varianta de pace si o singura medalie in varianta de razboi.

Bibliografie:

Aeronautica Magazine - Numar Special, 1995.

Aeronautica Magazine - Nr. 9, 1996

Klietmann, Dr. Kurt-Gerhard. Phaleristik Rumänien (Berlin 1975)

Safta, Jipa, Velter, & Marinescu. Decoratii Românești De Razboi (1860-1947)

Stefan, Neculae, & Dumitrascu. Romania Decoratii (1859-1991)

Cpt. Silea, Marin. Ordinul Virtutea Aeronautica - ordin unicat cu specific aviatc, acordat in intreaga istorie a aviatiei personalului navigant, in Buletinul Muzeului Militar National, 1/2003.

Multumiri speciale pentru Mark si Carmen Paterson si Dan Dimitrescu din Bucuresti pentru ajutorul acordat in cercetarea acestor distinctii.

© Copyright 2006 Orders and Medals Society of America and Charles H. Pankey. All rights reserved. Reproduced by Permission

Autor: Charles Pankey

Traducere si completari: Dragos Baldescu

Guldenii de Necesitate de la Timisoara din 1849

În primăvara anului 1849 autoritățile timisorene se așteptau să fie asediate de trupele revoluționare ungurești conduse de generalul Bem Josef. Pentru achiziționarea celor necesare unui asediu de lungă durată, trupele austriece cantonate aici au decis să emită bonuri cu 6% dobândă în valoare totală de 50.000 forinți/guldeni, iar când trupele ungurești au început să înconjoare orașul, s-a început tipărirea acestor bancnote de necesitate. S-au proiectat bancnote cu valori nominale de 5, 10 și 20 guldeni. Răscumpărarea celor de 10 guldeni s-a planificat pentru primul an, celor de 20 guldeni în al doilea an, iar a celor de 5 guldeni în al treilea an. Prima dată s-au tipărit bancnotele de 5 guldeni, după aceea cele de 10 guldeni. Bancnotele de 20 guldeni până la urmă nu au mai fost tipărite. Un fapt interesant este că decizia consiliului de război a fost să nu impună nimănui acceptarea acestor bancnote ca mijloc legal de plată.

Tipărirea s-a efectuat la una din cele 2 tipografii existente în aceea perioadă, Beichel sau Veigl, guldenii au fost legate în blocuri, li s-a aplicat timbrul sec și s-au numerotat manual. După aceea au fost tăiate manual din aceste blocuri, în linie ondulată, tăind textul de pe stânga "KONIGL.FREISTADT TEMESVAR".

Bancnotele de 5 guldeni s-au tipărit cu tus negru pe hârtie albă subțire, sunt bogat împodobite cu motive gotice, litere latine, gotice și chirilice. Valoarea nominală este inscripționată atât cu cifre arabe cât și romane. Semnaturile care apar pe ele sunt: Schewits, Preyer, Popovicz, Sailer. Au fost numerotate manual și li s-a aplicat timbru sec, stema orașului. Bancnotele sunt unificate și măsura 90x130mm. Textul din mijloc: "Anweisung - auf fünf Gulden Conv. Münze welche die konigl. Temesvarer freistädtische Kammeramts-Kasse unter Garantie der Stadt Temesvar dem Uiberbringer am 1.ten Mai 1852 sammt der Prämie von 54kr. baar bezahlt und auch an Zahlungsstatt annimmt. Temesvar, 1ten Mai 1849."

Fig. 1. Anweisung - 5 gulden - Temesvar, 1 Mai 1849

Fig. 2. Anweisung - 10 gulden - Temesvar, 1 Mai 1849

Cele de 10 guldeni au design asemănător cu motive gotice și text cu litere latine, gotice și chirilice. Textul din mijloc este puțin diferit: "Anweisung - auf zehn Gulden Conv. Münze welche die konigl. Temesvarer freistädtische Kammeramts-Kasse unter Garantie der Stadt Temesvar dem Uiberbringer am 1.ten Juli 1850 sammt der Prämie von 36kr. baar bezahlt und auch an Zahlungsstatt annimmt. Temesvar am 1ten Mai 1849." Dimensiuni: 100x150mm.

Majoritatea acestor guldeni de necesitate au fost preluate de casieria orașului. Autoritățile timisorene s-au ocupat de preschimbarea lor în sedința din 23 dec. 1851. Majoritatea guldenilor au fost răscumparate și blocurile a câte 100buc. de bancnote au fost anulate prin perforare. Majoritatea exemplarelor răscumparate au fost distruse. Cu un secol în urmă s-a descoperit într-o ladă un lot de astfel de bancnote, iar majoritatea exemplarelor care se găsesc acum în colecții particulare provin din aceea sursă. Până acum aprox. 5ani nu se cunoșteau exemplare care nu au fost anulate, când s-a descoperit un lot de 10-15 bucăți neperforate. Toate aceste bancnote de necesitate sunt piese foarte rare.

Bibliografie:

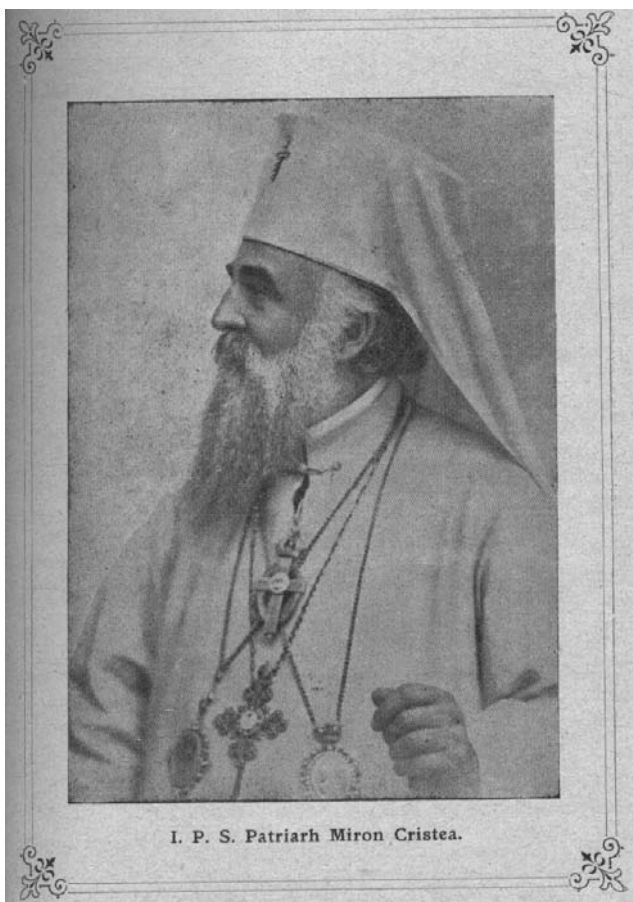
1. Ambrus B. - Magyarorszag papiruszuksepenzei 1723-tol 1914-ig (Bancnotele de necesitate ungurești de la 1723 până la 1914).

Autor: Aldor Balazs

Miron Cristea - Primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Romane

Miron Cristea (din botez Ilie) s-a nascut la 18 iul. 1868, în Toplita jud. Harghita. Isi face studiile la Gimnaziul sasesc din Bistrita (1879-1883), apoi la Liceul graniceresc din Nasaud (1883-1887), la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu (1897-1890) si la Facultatea de Litere si Filosofie a Universitatii din Budapesta (1891 -1895), unde obtine doctoratul cu o teza despre Viata si opera lui Eminescu (tiparita în limba maghiara, 1895). Devine învator-director la Scoala confesionala româneasca din Orastie (1890 - 1891), secretar (1895-1902), apoi consilier (asesor, 1902-1909) la Arhiepiscopia Sibiului.

Este hirotonit diacon necasatorit la 30 ian. 1900, apoi arhidiacon (8 Sept. 1901). Este calugarit la manastirea Hodos Bodrog (1902), sub numele Miron, unde va ajunge pe rând ieromonah (13 apr. 1903), apoi protosinghel (1 iun. 1908). Lucreaza ca redactor la "Telegraful Român" (1898-1900), iar mai tarziu va deveni presedinte al "despartamântului" Sibiu al Astrei (1905). A fost presedinte al Reuniunii Române de Muzica din Sibiu si al altor institutii culturale românesti: în calitate de consilier a adus o contributie directa la ridicarea actualei catedrale mitropolitane si la înfiintarea Bancii culturale "Lumina" din Sibiu. Inca din timpul

studentiei s-a numarat printre militanti de frunte pentru realizarea idealurilor de unitate nationala ale poporului român.

La 21 nov./3 dec. 1909 este ales episcop al Caransebesului (înscăunat 25 apr / 8 mai 1910). În aceasta calitate, a aparut scolile confesionale românești din Banat în fata încercărilor guvernului din Budapesta de a le desfiinta. Participant la Marea Adunare Nationala de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, este membru al delegatiei românilor transilvaneni care a prezentat actul unirii la Bucuresti. De asemenea, este membru de onoare al Academiei Române (din 1919).

La 18 dec. 1919 a fost ales mitropolit primat al României întregite, iar în ziua urmatoare învestit si înscăunat. La 4 febr. 1925 devine primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind instalat în noua demnitate la 1 nov. 1925. Sub el s-a făcut unificarea bisericeasca din noul stat român unitar, s-a organizat Biserica noastra ca Patriarhie, s-a votat Statutul de organizare si functionare al Bisericii Ortodoxe Române din 1925. Tot în timpul pastoririi lui, a reaparut revista "Biserica Ortodoxa Româna" (1921), a înfiat aparitia revistei „Apostolul”, organ de publicitate al Arhiepiscopiei Bucurestilor (1924), s-a îngrijit de traducerea si tiparirea Bibliei sinodale din 1936 (în traducerea preotilor profesori Gala Galaction, Vasile Radu si mitropolitul Nicodim), precum si a unor editii din Noul Testament. A sprijinit tiparirea de carti teologice în Editura Institutului Biblic si de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, a înfiintat Seminarul teologic "Miron Patriarhul" din Câmpulung (1922) pentru orfanii de razboi si Academia de Muzica religioasa din Bucuresti (1927), a sprijinit o serie de tineri teologi la studii peste hotare. Sub el s-a ridicat actualul palat patriarhal si a fost repictata catedrala patriarhala. Este ctitorul schitului de lemn de la Toplita.

A contribuit la întărirea legăturilor cu alte Biserici crestine, prin vizitele sale la Locurile Sfinte (1927), Anglia (1936), Polonia (1938). Prin delegatiile straine pe care le-a primit a sprijinit participarea teologilor ortodocsi români la congres si întâlniri ecumenice peste hotare sau convocarea unor asemenea întâlniri în tara (Conferinta regionala a Aliantei mondiale pentru înfratirea popoarelor prin Biserica, la Bucuresti în 1933. fiind ales presedinte de onoare, Conferinta romano-anglicana de la Bucuresti din 1935 s.a.).

A publicat culegeri de folclor, o lucrare de iconografie, câteva volume de cuvântari. A colaborat pe rând cu urmatoarele ziare: "Telegraful Român"- Sibiu, "Tribuna"- Sibiu, "Familia"- Oradea, "Gazeta Transilvania"- Brasov, "Libertatea"- Orastie, "Drapelul"- Lugoj, "Luceafarul"- Budapesta, "Tara Noastra"- Sibiu, "Românul"- Arad si "Foaia Diecezana"- Caransebes.

Pe plan politic, a facut parte din "Regenta" (20 iul. 1927 - 8 iun. 1930) si a fost prim-ministru (10 febr. 1938 - 6 mart. 1939).

A decedat la 6 mart. 1939, la Cannes-Franta si este înmormântat în catedrala patriarhala din Bucuresti.

În continuare, vom prezenta decorațiile și ordinele cu care a fost investit I. P. S. Patriarh al României D. D. Dr. Miron Cristea, un bun criteriu pentru formarea unei colecții.

Decorațiile I. P. S. Patriarh al României D. D. Dr. Miron Cristea.

Ordine românești:

1. Medalia "Rasplata Muncii pentru Biserica", Cl. I, 1923
2. Crucea "Meritul Sanitar", 1925.
3. Comandor "Vulturul României", Cl. II, 1933.
4. Insigna onorifică "Straja Tarii", Cl. II, 1935.
5. Marele Cordon "Coroana României", în gradul de Mare Cruce, 1918.
6. Marele Cordon al ordinului "Ferdinand I", în gradul de Mare Cruce, 1931.
7. "Carol I", Marele Cordon cu Stea 1923 și Colanul, 1928.
8. Insigna Pregătirii Premilitare, Cl. I, 1936.
9. Medalia "Peles", 1933.

Ordine straine:

1. Marele Cordon al "Sfântului Mormânt" cu cruce și stea, conferit de Patriarhul Damianos al Ierusalimului, 1924.
2. Marele Cordon cu Stea al "Ordinului Mântuitorului", conferit de Regele George al II-lea al Greciei.
3. Marele Cordon cu Stea al ordinului "Karagheorghevi" conferit de Regele Jugoslaviei, Alexandru I, 1925.
4. Marele Cordon cu Stea al "Ordinului Sf. Sava", Cl. I, conferit de Regele Jugoslaviei Petru al II-lea, 1935.
5. Marele Cordon cu Stea, al Ordinului Cehoslovac "Leul Alb", conferit de președintele republicii Thomas Masaryk, 1927.

6. Marele Cordon cu Stea al Ordinului Bulgar, "Sfântul Alexandru", conferit de Regele Bulgariei Boris, 1934.

7. Cavaler al ordinului "Polonia Restituta", conferit de președintele republicii, Prof. Ignacy Moscicki, 1925.

8. Marele Cordon cu Stea al ordinului polon "Vulturul Alb", conferit de președintele republicii, Prof. Ignacy Moscicki.

9. Crucea ordinului "Crucea Rosie", conferita de președintele republicii germane General von Hindenburg, 1929.

10. Steaua ordinului "Casa de Hohenzollern", Cl. I, conferita de seful casei, principele Friedrich de Hohenzollern, 1933.

11. Titlul și insignele de "Prelat Grande Croix avec Collier", al "Ordre Souverain, chevaleresque, nobiliaire et religieux de la Couronne d'Epines", 1936.

12. Medalia de onoare, de aur, siriana, gradul I, conferita de președintele republicii Siriene, 1935.

13. Steaua cu "Aquila Germana" a ordinului "Crucea Rosie" germana, conferita de Ducele de Saxa-Coburg și Gotha, din ordinul Fihrer-ului, Adolf Hitler, 1937.

Bibliografie:

1. Patriarhia Română, Mitropolia Ungrovlahiei - Calendarul Arhiepiscopiei Bucureștilor, cu date statistice, pe anul mîntuirii 1938.
2. Nicolae Iorga "Istoria Bisericii Romanesti";
3. Prof. Univ. Dr. Doc. Radu Vulpe, "De la Dunare la mare", Editura Arhiepiscopiei Tomisului și a Dunării de Jos, Galați, 1979,
4. <http://www.crestinism-ortodox.ro/>
5. www.patriarhia.ro
6. www.ministerulculturii.ro

Autor: Bogdan Cacuci

Circulația Semnelor Monetare (Jetoane) în Valea Jiului

Istoria semnelor monetare (jetoane) începe din antichitate.

Exploatarea capitalistă și existența ramasitelor feudale din economia României a dus la crearea de avutii imense în mâinile unui grup restrîns de profitori și a condamnat clasa muncitoare și taranimea muncitoare la mizerie și ruina.

Condițiile de lucru inumane din întreprinderi, lipsa măsurilor de protecție a muncii și de asistență medicală, subalimentarea cronică, locuințele insalubre, aglomerate, mai prejos decît cea mai slabă exigență a demnității omenești, au făcut obiectul a numeroase cercetări și studii atît în Valea Jiului cît și pe întreg cuprînsul țării.

Cu toată dezvoltarea producției caracterul înapoiat al economiei românești s-a menținut în cursul ultimului deceniu al secolului al XIX-lea. Industria, ramura hotărîtoare pentru dezvoltarea economiei, nu a putut ocupa locul preponderent în cadrul producției materiale, aportul ei la venitul național fiind

sub o treime.

La menținerea caracterului înapoiat al economiei naționale, o contribuție dintre cele mai importante a avut dominația capitalului străin asupra principalelor ramuri de producție. Scopul pe care îl urmăreau capitaliștii din Occident în ce privește investițiile în România nu era, desigur, dezvoltarea rapidă și armonioasă a economiei românești ci exploatarea bogățiilor țării în vederea realizării unor profituri cît mai ridicate.

Din această cauză, industria s-a dezvoltat unilateral și anarhic, accentul cazînd pe ramurile care, așa cum era cazul industriei ușoare și industriei extractive, prezentau cel mai mare interes pentru capitalul străin, deoarece asigurau obținerea rapidă de profituri mari cu investiții puține.

Pentru același motiv, progresul tehnic a fost extrem de încet, utilajul adus întreprinderii fiind de cele mai multe ori învechit.

Totodata o parte importanta din profiturile obtinute in Romania erau trecute peste granita, ceea ce pentru tara noastra echivala cu un consum parazitar al plusvalorii de catre capitalistii straini.

O alta parte din profituri erau investite in economia romaneasca, ducind la interirea dependentei tarii fata de Occident si la reducerea treptata a caracterului "extern" al capitalului strain din Romania. Ritmul lent al cresterii fortelor de productie, caracterul unilateral al dezvoltarii economice, dependenta economiei romanesti de conjunctura pietei capitaliste, stoarcerea bogatiilor tarii si trimiterea lor peste granita, toate aceste urmasi ale intensificarii controlului si dominatiei capitalului strain au facut ca poporul sa continue sa duca o viata plina de privatiuni, chinuitoare, purtind dublul jug al exploatarei capitalului autohton si a celui strain.

O expresie a fortei crescinde a capitalului industrial in ultimele decenii ale secolului al XIX-lea a constituit-o aparitia unor semne monetare (jetoane) neprevazute de sistemul banesc, emise de intreprinderi industriale si nu de autoritatea emitenta a statului. Aceste semne monetare (jetoane), avand forma de fise metalice, serveau la plata in intregime sau in parte a salariilor muncitorilor respectivi.

Prin emiterea acestor semne monetare de catre patronii de fabrici, mosieri, diverse intreprinderi si exploatare patronul desfacea marfurile la preturi superioare celor de pe piata si incasa diferenta. Dupa exploatarea muncitorului prin vinzarea fortei de munca, urma si aceea in postura de cumparator al marfurilor de prima necesitate.

"Jetoanele" neavind curs legal, se puteau da ca plata numai la pravalile sau cantinele patronului. Ele purtau inscisa "valoarea nominala" in lei sau bani. Uneori aveau inscise numai cifrele, ramaind de subinteles unitatea monetara la care se refereau ceea ce genera confuzii, dar totodata ele au suplinut intrucitva lipsa de material marunt si au inlesnit decontarea produselor ridicate pentru consumatori.

Cele mai vechi semne monetare (jetoane) de acest gen care se cunosc au aparut in perioada 1868-1872 si provin chiar de la intreprinderi ale statului: Manufactura de Tutun, Depozitul Central. Este de mentionat faptul ca in aceasta perioada statul nu reusise inca sa bata monede principale proprii, pe baza sistemului monetar national din 1867. Serile monetare emise de intreprinderile amintite au valori nominale exprimate in zile de munca si nu in lei: zi de munca, 1 zi de munca, 1 zile de munca.

Alte serii monetare au fost emise de intreprinderi particulare. In perioada 1870-1900, asemenea semne monetare (jetoane), confectionate din metal - uneori din argint - si purtind denumirea de lei sau de subdiviziuni ale leului, au provenit de la intreprinderi industriale, intreprinderi de constructii, cariere de piatra, exploatare forestiere, etc.

Un mare numar de fise metalice (jetoane) au fost emise de intreprinderea constructoare a Palatului Justitiei din Bucuresti (1890). Printre cele mai vechi intreprinderi care au recurs la aceasta modalitate de plata a salariilor muncitorilor se numara "Intreprinderile Emil Costinescu" din Sinaia (1893).

In aceste conditii de patrundere tot mai mult a capitalului strain si in Valea Jiului, doua institutii financiare romanesti, "Banca Romaneasca" si "Creditul Extern", dindu-si seama de importanta considerabila pe care aceste mine, ca si orice sursa de energie, o au in dezvoltarea economica a tarii noastre, se constituie impreuna cu Societatea "Salgotarjan" din Ungaria, intr-o societate anonima pentru a salva astfel exploatarea miniere din situatia critica in care se aflau. Societatea "Salgotarjan" apreciind oportunitatea sprijinului financiar al institutiilor financiare romanesti, ajunse, in aprilie 1920, ca impreuna cu "Banque Commerciale Hongroise" din Pesta, sa incheie o conventie cu "Banca Romaneasca" si "Creditul Extern" pentru formarea unei societati in care capitalul romanesc sa fie egal cu acela al grupului ungar, membrii consiliului de administratie in aceeasi proportie, iar in plus presedintele consiliului de administratie si directorul general, sa fie romani.

Societatile romanesti amintite mai sus, in dorinta de a asigura o cit mai larga participare a finantei romanesti in aceasta societate de a carei conducere depind interese generale de prima importanta ale tarii, iau ca asociate pe cele mai importante institutii financiare romane, fara deosebire sau simpatii politice si formeaza grupul roman care se compune din:

- "Banca Albina", institut de credit si de economie, societate anonima cu sediul in Sibiu,

- "Banca Agricola", societate anonima cu sediul in Bucuresti,

- "Banca Comerciala Romana", societate anonima cu sediul in Bucuresti,

- "Banca Comertului", societate anonima cu sediul in Craiova,

- "Banca de Credit Roman", societate anonima cu sediul in Bucuresti,

- "Banca Crisovelonii", societate anonima cu sediul in Bucuresti,

- "Banca Franco-Romana", societate anonima cu sediul in Bucuresti,

- "Banca Generala a Tarii Romanesti", societate anonima cu sediul in Bucuresti,

- "Banca Natiunii", societate anonima cu sediul in Bucuresti,

- "Banca Romaneasca", societate anonima cu sediul in Bucuresti,

- "Banca Taraneasca", societate anonima cu sediul in Bucuresti,

- "Banca de Scont a Romaniei", societate anonima cu sediul in Bucuresti,

- "Banca Viticola a Romaniei", societate anonima cu sediul in Bucuresti,

- "L. Berkovitz, bancher", societate in nume colectiv cu sediul in Bucuresti,

- "Creditul Extern", societatea anonima cu sediul in Bucuresti,

- "Creditul Minier", societate anonima cu sediul in Bucuresti,

- "Creditul Tehnic", societate anonima cu sediul in Bucuresti,

- "Creditul Tehnic-Transilvanean", societate anonima cu sediul in Bucuresti,

- "Industria Ardealului", societate anonima cu sediul in Brasov.

Grupul roman astfel constituit, impreuna cu grupul ungar format din Societatea "Salgotarjan" si "Banque Commerciale Hongroise" din Pesta, formeaza Societatea Anonima Romana "PETROSANI" in baza actului constitutiv a conventiei aditionale si statutelor autentificate de Tribunalul Ilfov la 8 octombrie 1920,

desfiintandu-se astfel conventia din aprilie 1920 incheiata numai cu "Banca Romaneasca" si "Creditul Extern".

Autorizatia Ministerului de Industrie este data in luna ianuarie 1921, iar luarea in primire a inventarului si deci inceperea functionarii Societatii Anonime Romane "PETROSANI", are loc in ziua de 14 februarie 1921.

Pentru o mai buna stare a personalului Societatea a infiintat o "Casa de Economie" si "Consumul Muncitorilor".

"Consumul Muncitorilor" a fost infiintat in 1923 cu un capital de 1.000.000 lei sporit dupa un timp la 3.000.000 lei. Capitalul a fost subscris de Societatea Anonima Romana "PETROSANI" si de muncitorii si functionarii sai.

Scopul acestui consum era aprovizionarea intregului personal cu cu toate articolele de prima necesitate, carne, coloniale, manufactura, imbracaminte si incaltaminte.

Conducerea se executa de un consiliu de administratie (ales dintre functionari si muncitori) sub controlul Directiei Societatii Anonime Romane "PETROSANI". Societatea Anonima Romana "PETROSANI" a pus la dispozitia acestui consum in mod gratuit localurile necesare, incalzitul si iluminatul lor precum si transporturile la diferitele filiale; importantul fond de rulment necesar intreprinderii, i-a fost pus la dispozitie tot de Societatea Anonima Romana "PETROSANI" cu dobinda minima.

Multumita acestor conditii cu totul favorabile, "Consumul Muncitorilor" a putut corespunde pe deplin menirii sale, caci a provocat o oprire brusca a scumpirii continue care se practica anterior pe piata din Valea Jiului.

In aceasta situatie creata au aparut in Valea Jiului semnele monetare (jetoane) emise de Societatea Anonima Romana "PETROSANI" avind o circulatie limitata. Muncitorii respectivi le primeau la plata salariului si le foloseau la cumparaturile facute la pravalia sau cantina organizata de societate la magazinul special infiintat "Consumul Muncitorilor".

Scopul principal al emisiunilor monetare (jetoane) era acela

de a stabili forta de munca in Valea Jiului, pentru a nu mai produce fluctuatii de personal care sa duca la o noua criza economica in bazinul carbonifer al Vaii Jiului.

"Consumul Muncitorilor"-Societatea Anonima Romana "PETROSANI" avea filiale in Petrosani, Petrila, Aninoasa si Vulcan. Semnele monetare (jetoane) aveau inscrite pe ele valoarea nominala (pe revers) si "CONSUMUL MUNCITORILOR DIN VALEA JIULUI PETROSANI" (pe avers).

Astfel au circulat jetoane avind inscrite valorile nominale de 1 leu, 5 lei, 10 lei. Se pare ca aceste jetoane au fost confectionate la "Atelierele Centrale" Petrosani (A.C.P.), infiintate in 1903, actualmente Intreprinderea de Utilaj Minier Petrosani (I.U.M.P.), dar desfiintata, sau dupa unele informatii au fost confectionate la Bucuresti, tinand seama de numarul mare de banci ce faceau parte din conducerea administrativa a Societatii Anonime Romane "PETROSANI".

Aceste semne monetare (jetoane) au circulat in Valea Jiului pina in 29 mai 1931, cind Societatea Carbonifera "LUPENI" creata in 1924, fuzioneaza cu Societatea Carbonifera PETROSANI creata in 1920, sub denumirea de Societatea Carbonifera "PETROSANI" pentru exploatarea zacamintelor de carbuni din Valea Jiului. Dupa aceasta data in Valea Jiului apare sistemul creditelor (carti de credit), sistemul semnelor monetare (jetoane) iesind din circulatie.

Sunt cunoscute urmatoarele tipuri si valori :

-1 LEU (alama), diametru=18 mm, greutate=1,96 gr.

-5 LEI (cupru), diametru 18 mm, greutate 2,46 gr.

De mentionat ca au circulat jetoane de acest tip si cu inscrisul pe avers "M P" (Mina Petrila), acest lucru limitind si mai mult circulatia lor.

-5 LEI-octogonal (cupru), latura 7 mm, greutate 1,96 gr.

-10 LEI (alama), diametru 20 mm, greutate 2,69 gr.

Autor: Motocea Sandor

"Istorie Vivanta" la Muzeul Militar National

Anul acesta se implinesc 140 de ani de la urcarea domnitorului Carol pe tronul Romaniei si 125 de ani de la proclamarea Regatului. Cu acest prilej Muzeul Militar National va organiza o serie de activitati dedicate armatei romane si comandantului ei de capetenie.

Marti 9 mai 2006, orele 13,00, in holul de onoare al muzeului va fi vernisata expozitia "Carol I si Armata Romana. 1866-1914". Expozitia va prezenta arme, uniforme, decoratii, obiecte personale, fotografii care au apartinut regelui Carol I si membrilor familiei regale care au avut grade si functii militare in armata romana. Va fi prezentata publicului si mitraliera Christopher & Montigny, cea mai veche arma automata din dotarea armatei romane, recent restaurata de colectivul de specialisti al muzeului. Vernisajul va fi precedat de un scurt ceremonial militar efectuat dupa regulamentul anului 1876.

Pe 13 si 14 mai 2006, va fi organizata cea de-a sasea editie a "Zilelor Muzeului Militar National". Manifestarea din acest an va fi dedicata armatei romane din epoca regelui Carol I (1866-1914). Ea se adreseaza publicului larg, in special tinerilor, care vor avea prilejul sa cunoasca modul de echipare si dotare a militarilor romani, sa vina in contact cu aspecte ale vietii cotidiene ostasesti din acele vremuri, sa asculte marsuri si cantece la moda in jurul anului 1900.

Publicul va putea asista la demonstratii de instructie de front si trageri cu armament de epoca efectuate de membrii Grupului de Reconstituire al Regimentului 6 Dorobanti "Mihai Viteazul" si al Regimentului 4 artilerie de camp, demonstratii de tragere cu un tun de bronz, tip "Armstrong", md. 1883, prezentarea echipamentului si armamentului utilizat in ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, demonstratii de instructie efectuate de

membri ai unor asociații istorico-militare bulgare care întruchipează voluntarii bulgari de la 1877-78. Tinerii vizitatori vor avea posibilitatea de a trage la tinta cu arme cu aer comprimat, vor putea vedea tunul care a servit drept catafalcă, la funeraliile regelui Carol I și vor afla lucruri inedite despre monumentele comemorative ale Războiului de independență, vor vizita expoziția de aviație și vor afla informații interesante despre pionierii aviației românești și, ca de obicei, vor putea gusta din mâncarea tradițională a ostasului român pregătită la o bucatărie rulantă de campanie.

Pe toată perioada acțiunii, curtea muzeului va fi survolată de un balon captiv, pus la dispoziție de Institutul Național de Cercetări Aeronautice, din a cărui nacelă, cei îndrăzneți vor putea privi de la înălțime activitățile desfășurate în curtea muzeului. La acțiunea de anul acesta va participa și un detașament al "micilor dorobanți", copiii cu vârste cuprinse între 6 și 12 ani, care, echipați după modelul "curcanilor" de la 1877, vor reînvia, prin prezența și exercitiile pe care le vor efectua, amintirea asociației înființată în 1879 de generalul dr. Carol Davilla în scopul educării patriotice a tinerii generații. La această acțiune sunt invitați să participe toți tinerii vizitatori, de preferință echipați cu un costum dorobăntesc (camasa din pânză albă, cu guler, manșete și bandă frontală albastru deschis, pantaloni albi, cizme sau opinci, esarfă și brâu albastru) sau doar purtând caciula dorobăntească ornată cu pană de curcan, cele mai frumoase și complete costume fiind premiate. Ei vor fi inițiați în "secretele" instrucției militare, vor putea marsalui în ritmul tobelor, vor participa la un concurs de desene.

Coleccionarii de suveniruri militare vor putea vizita și standurile târgului de "Militaria" care va fi organizat cu acest prilej.

MUZEUL MILITAR NAȚIONAL - BUCUREȘTI

EXPOZIȚIA

**CAROL I
ȘI
ARMATA ROMÂNĂ**

1866 - 1914

9 MAI - 25 OCTOMBRIE 2006

MUZEUL MILITAR NAȚIONAL
Str. M. Vulcănescu, 125-127, Sect. 1, București
Tel. 021 319 60 15; 021 319 60 07 Fax. 021 319 59 03

Sponsori:

Cu ocazia organizării celei de-a șasea ediții a
"ZILELOR MUZEULUI MILITAR NAȚIONAL"
 activitate dedicată evocării armatei române din epoca regelui Carol I (1866-1914),
 instituția noastră își propune să găzduiască un
târg al colecționarilor de MILITARIA
 (uniforme și accesorii de echipament, arme de panoplie, decorații,
 fotografii și cărți poștale cu subiect istorico-militar, etc.)

La această activitate, care se va desfășura în zilele de 13-14 mai 2006, orele 10-14,
 sunt invitați să participe anticari, colecționari, pasionați ai obiectelor militare vechi.

ACCESUL GRATUIT

Pentru relații suplimentare și confirmarea participării, vă rugăm să contactați
 Biroul Relații cu Publicul: tel. 021/319.59.04 sau 021/319.59.05, int. 107
 0723.589.038

MUZEUL MILITAR NAȚIONAL
 Str. Mircea Vulcănescu, 125-127, Sector 3, București

Activitățile se vor desfășura în ambele zile, între orele 1000 și 1400, accesul fiind gratuit. Informații suplimentare pot fi obținute de la Serviciul de relații cu publicul al muzeului: 021 319 59 04 / 107, sau 021 319 60 15.

Pe 17 mai va fi inaugurată expoziția "50 de ani de la revoluția ungară", organizată în colaborare cu Muzeul de Istorie Militară de la Budapesta.

Pe 20 mai, Muzeul Militar Național se va alătura proiectului internațional "Noptile Muzeelor", în cadrul caruia toate muzeele participante vor fi deschise și noaptea pentru public (total sau parțial). În această zi muzeul va fi deschis de la 21.00 până la 1.00 (AM).

27 mai - Clubul Retromobil va organiza o expoziție de automobile ARO la Muzeul Militar Național (acest eveniment nu este confirmat încă).

O Scurta Istorie a Monedei Romanesti Moderne (III)

Cu armata sovietică pe teritoriul țării comunistii preiau puterea în 1945 și la 30 decembrie 1947 îl forțează pe regele Mihai să abdice. Modelul comunismului de tip stalinist va fi preluat de comunistii români și România va fi integrată din punct de vedere politic, social, economic și militar atât pe plan intern cât și pe plan extern în structurile impuse de Moscova. O dată cu retragerea trupelor sovietice de pe teritoriul românesc în 1958 conducătorii partidului vor adopta treptat o poziție proprie, distinctă față de Kremlin. Mai întâi prin implicarea în disputa chino-sovietică, apoi prin "Declarația de independență", prin poziția singulară în blocul comunist în conflictul israeliano-arab, neparticiparea la invadarea Cehoslovaciei și condamnarea intervenției în această țară, opoziția frecventă și obsedantă la structurile suprastatale ale CAER și Tratatului de la Varșovia și politica externă independentă de Moscova. În 1965 Republica Populară Română devine Republică Socialistă România. Totodată s-a manifestat o cotitură în ceea ce privește cultura și istoria națională, de la proletcultism către valorile românești și prin publicarea unor lucrări și documente istorice în premieră. Cu toate acestea însă conducerea României Socialiste nu contesta căsuși de puțin sistemul comunist.

Stabilizarea monetară din 1947 nu a avut efectul scontat, astfel că în 1952 s-a făcut reforma monetară. Dacă în anul 1947 1 leu = 0,06 gr aur fin, respectiv 1 \$ = 150 lei, iar în anul 1952 1 leu = 0,07934 gr aur fin, respectiv 1 \$ = 11,20 lei, s-a ajuns în anul 1954 1 leu = 0,14811 gr aur fin, respectiv 1 \$ = 6 lei. Între 1948 - 1952 au fost emise 12 monede dintre care 7 din aluminiu și 5 din cupru-nichel-zinc. Între 1952-1963 au fost emise 29 monede dintre care 16 din cupru-nichel-zinc, 6 din cupru-nichel, 4 din oțel placat cu nichel, 2 din aluminiu și una din nichel. În această perioadă monedele aveau reprezentate pe ele sonde petroliere, stiuleti de porumb spice de grâu și ovăz, muncitor la nicovală, tractor, peisaj industrial sau stema RPR cu sau fără stea. Sunt cunoscute 2 probe monetare din 1958 și 1960 pentru monedele de 5 și 10 bani din cupru-nichel-zinc respectiv nichel. Noua denumire a țării dată de noua constituție din 1965 a adus modificări și în planul emisiunilor monetare. Astfel că au fost emise între 1966-1982 9 monede între care 5 din oțel placat cu nichel și 4 din aluminiu, monedele au preluat aceleași reprezentări ale celor emise anterior la care difereau stemele de pe revers. Un fapt care iese în evidență este acela că în același timp au fost puse în circulație și bancnote care aveau valori similare cu ale monedelor de 1 leu și 3 lei.

Politica promovată de PCR, aceea a industrializării forțate, a propagandei comuniste și a unui comunism național se reflecta și în reprezentările de pe monedele și bancnotele din această perioadă. Anii '70 și '80 au fost perioadă de deschidere către istoria românilor, ce până atunci fusese modificată, și către etalarea originii și apartenenței milenare la acest teritoriu.

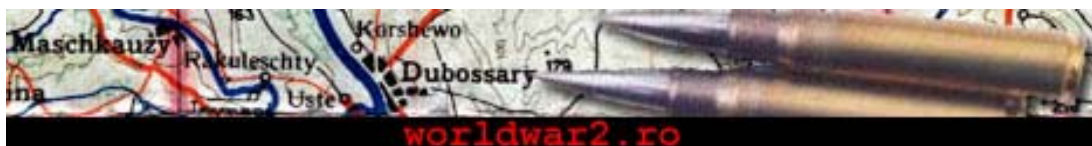
Dacă pe bancnote sunt imprimate figuri ale luptătorilor pentru independență și unitate ale statului român precum Tudor Vladimirescu, Alexandru Ioan Cuza sau Nicolae Bălcescu, figuri care nu "deranjau", pe singurele emisiuni comemorative românești din această perioadă de jumătate de secol cu ocazia împlinirii a 2050 ani de la crearea statului dac a fost reprezentat un nobil dac și scene de luptă de pe Columna lui Traian. Aceste monede din anii 1982 și 1983 au fost bătute la Monetăria Franklin, Pennsylvania (SUA). Moneda de 100 lei 1982 a fost emisă într-un tiraj de 7.500 monede, din argint 925 ‰ cântărind 27,75 g, are pe avers stema Republicii, valoarea nominală, millesimul și legenda circulară REPUBLICA SOCIALISTA ROMANIA, iar pe revers bustul unui nobil dac și inscripția între două cercuri concentrice 2050 ANI DE LA CREAREA STATULUI DAC CENTRALIZAT ȘI INDEPENDENT 1980.

Moneda de 50 lei 1983 emisă într-un tiraj de 8.000 monede, din argint în greutate de 13,88 g, avea pe revers scene de luptă de pe Columna lui Traian. În 1983 s-a emis o nouă monedă de 100 lei în 8.000 exemplare similară cu cea din 1982 diferind doar millesimul. Au fost emise și monede din aur: în 1982 (tiraj 7.500) și 1983 (tiraj 8.000) cu valoarea de 500 lei cu o greutate de 7,2 g având o puritate de 900 ‰ și aversul similar cu al celorlalte monede comemorative diferind valoarea nominală, iar reversul similar cu al monedei de 50 lei. În 1983 au fost emise 8.000 monede de 1.000 lei din aur de 14,4 g având reversul similar cu cele de 100 lei. Aceste monede au fost singurele emisiuni comemorative din perioada comunistă, extrem de puține dacă tinem cont cele emise de Carol I, Ferdinand sau Carol II și la aproape 4 decenii de la "Ardealul Nostru".

Politica economică promovată de N.Ceausescu de plată a datoriei externe reflectată în plan intern în rationalizarea alimentelor și a energiei, dar și haosul industrial și teroarea intuitivă de partid a dus la o stare generală de nemulțumire și explozia din decembrie 1989 care a răsturnat regimul comunist din România, pe fondul revoluției est-europene. În urma Revoluției din 1989 România a revenit la pluripartidism, la democrație și s-a luptat să descentralizeze economia și să redevină o economie de piață.

Autor: Cezar Petre Buiumaci

Frații Saraga, Nicolae Sternberg, Celesti Fabio și Creatia Medalistica Ieseana la Sfarsitul Secolului al XIX-lea și Începutul Secolului al XX-lea

În ultimul sfert al secolului al XIX-lea și până la începutul primului război mondial, activitatea de realizare a medalilor care reflectă realități ale Iasului s-a datorat, în bună parte, comercianților Elias și Samoil Saraga, precum și meseriasului Nicolae Sternberg.

Sunt câteva lucrări de medalistică românească (1) care acreditează ideea că Saraga, nume ce apare pe o serie de medalii realizate la Iași, este al unui gravor, deci creator de medalii (artist medalier). Documentele de arhivă cât și o lucrare monografică a lui Ion Massof (2) vor clarifica statutul familiei Saraga în raport cu creația medalistică ieșeană. Studiul medalilor și al documentelor de arhivă ne-au ajutat să stabilim și poziția lui Nicolae Sternberg în această problemă.

În aprilie, 1912, Elias Saraga se adresează cu un memoriu Primăriei din Iași arătând că: „Dacă n-ar fi fost librăria mea pe care o dirijez, n-ar fi fost și nu rămânea pentru posteritate amintirea marilor evenimente naționale gravate în bronz” (3). Elias Saraga nu exagera. De numele fraților Elias și Samoil Saraga se leagă realizarea unui număr apreciabil de medalii ce reflectă evenimente cu adâncă semnificație patriotică, evenimente ce s-au derulat la Iași în ultimii ani ai secolului al XIX-lea și primii ani ai secolului al XX-lea.

Pentru edificarea cititorilor vom enumera realizările medalistice apărute prin grija familiei respective: sfintirea Mitropoliei din Iași, 1887, un sfert de veac de domnie a regelui Carol I, 1891, în memoria lui Theodor Codrescu, 1894 (pentru sprijinitorii tipăririi, sub îngrijirea profesorului Gheorghe Ghibănescu, a ultimilor trei volume din Uricarul), patru sute de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, 1904, reedificarea bisericilor Trei Ierarhi și Sfântul Nicolae Domnesc din Iași, 1904, în amintirea dezvelirii statuiei lui Vasile Alecsandri din Iași, 1905-1906 (cinci medalii și încă patru variante ale acestora, expoziția generală română din București, 1906, împlinirea a 40 de ani de la abdicarea lui Cuza, 1906, lui Carol I la aniversarea a 40 de ani de domnie – avers Carol rege, revers Carol principe (este și variantă având pe avers efigia regelui Carol iar pe revers efigia lui Cuza), placheta romboidală comuna Iași la aniversarea Dinastiei și Regatului, 30 de ani de la cucerirea redutei Grivita, 1907, 20 de ani de la moartea lui Eminescu, 1909, cincizeci de ani de la Unirea Principatelor, 1909, aniversarea Academiei Mihăilene și a Universității din Iași, 1910 și 1911, în amintirea dezvelirii statuiilor lui Al. I. Cuza și M. Kogălniceanu din Iași, 1911, monumentul Cuza din Piața Unirii, 1912, „Dreptul nostru”, și „Apărătorilor ei, ara recunoscătoare”, din 1913, medalia tip decorativă Avântul Tării,

1914; medalia comemorativă, tip decorativă, a participării la Primul Război Mondial, 1918 (s-au realizat doar două exemplare de probă, unul purtat de regele Ferdinand și al doilea de Principele Carol, care a cedat-o generalului Berthelot). După cum se observă din enumerarea de mai sus, este vorba de douăzeci și cinci de medalii la care trebuie să adăugăm cel puțin cinci variante (patru la medaliiile Alecsandri din 1905-1906 și una la medalia Carol I din 1906), deci în total treizeci de realizări medalistice. (4)

Nu putem fi de acord însă cu acele opinii conform cărora vreunul dintre frații Saraga poate fi considerat gravor (artist-medalier) sau „vestitul gravor Saraga din Iași”, cum se exprimă cineva. Părerea respectivă are la bază doar faptul că o serie din lucrările enumerate mai sus (medalii sau plachete) au gravat pe ele Saraga, Saraga - Jassy sau F. Saraga-Jassy (ceea ce înseamnă Frații Saraga și, după 1905, Regina Saraga sau Fany Saraga).

Documentele de arhivă din perioada respectivă probează clar că frații Saraga sunt editori de medalii și nu artiști medalieri (creatori sau realizatori de medalii) (5). Se impune precizarea că, din anul 1905, firma „Frații Saraga” se dezmembrează. Vor desfășura activitate în continuare două magazine cu același profil: librăria „Autorii Români” (Elias și Fany Saraga) și librăria „Moldova” (Samoil și Regina Saraga) care își făceau o serioasă concurență și în privința editării medalilor (6).

Mai menționăm că în relație cu autoritățile, ca proprietari ai celor două firme, nu se etalau totdeauna frații Saraga, Samoil sau Elias, ci soțiile acestora, Regina și Fany. Pentru editarea medalilor, aceștia făceau propuneri primăriei sau comitetelor de organizare a unor acțiuni culturale și prezentau odată cu acestea machete sau desene. După aprobarea proiectului, editorii se adresau unor ateliere medalistice din străinătate care le băteau în metal (7). Medaliiile realizate astfel, erau difuzate prin liste de subscripții în întreaga țară cât și participanților la diverse manifestări.

Realizările medalistice ale celor două firme, care aveau ca obiect de reflectare aceeași personalitate sau același eveniment, stârneau, în unele cazuri, vii controverse între editori, materializate în negarea reciprocă a valorii artistice a medalilor și antrenând uneori în jocul lor de interese și personalități de prestigiu ale culturii românești (8).

Dacă cele două librării Saraga nu făceau decât opera de editare, se impune firesc întrebarea: cui apar în proiectele în desen ale medalilor și cine erau sculptorii-gravori care, de fapt, realizau machetele după care se băteau medaliiile respective?

Proiectele (în desen) ce se găsesc în Arhivele Statului din Iasi nu poartă nici o semnătură și dintre documentele consultate de noi, doar unul face referiri la autorii de drept ai medaliilor. Este vorba de însemnările unui avocat care îl apără pe G. Lascăr, primulul Iasului de atunci, într-un proces intentat de Fany Saraga în 1905.

Avocatul respectiv, intuind adevărata față a afacerii medaliilor, consemnează că editoarei Fany Saraga „nimeni nu i-a acordat și recunoscut proprietatea exclusivă asupra medaliilor”, că „în ce privește proprietatea artistică, ea nu poate fi reclamată de D-na Fany Saraga întrucât legea prevede ca autoarele unei scrieri sau opere de sculptură trebuie a avea autorizația și recunoaștere a Ministerului de Culte ceea ce în specie nu există”. Și în continuare „care lege proteje proprietatea artistică? Dacă ar fi atare lege, chiar este opera gândirii, (medalia n.n.) a invenției D-nei F Saraga ? Este opera unui furt, a fotografiei statuei” (9).

Apare cu claritate asadar procedura editoarei în cazul medaliilor statuii lui V. Alecsandri la care se referă avocatul lui G. Lascăr. Putem admite că procedura era similară și în cazul celorlalte medalii, numai că în cazul acestora nu era vorba despre „furtul”, ci de însușirea în schimbul unei sume de bani, a proiectului realizat de un artist desenator și machetator local. Trebuie să acceptăm ideea că gravorul putea fi angajatul firmei străine la care se comanda baterea medaliilor. Nu putem exclude însă posibilitatea ca gravorul, să fi fost și un sculptor local, mai ales că într-o listă de subscripții din 1906 a Bibliotecii „Autorii Români” citim „Alegoria (de pe medalia Comunei Iasi din 1906, n.n.) lucrată cu multă artă după MACHETA ORIGINALĂ A UNUIA DIN CEI MAI VALOROSI ARTISTI ROMÂNI (subl. ns.), subliniază în mod fericit, printr-un car triumfal ideea cuceririi dacilor de către Traian” (10).

Studiul comparativ al medaliilor realizate în editurile Saraga ne duce la concluzia că acestea pot fi grupate în două categorii, exprimând două maniere de realizare artistică, posibil două etape în evoluția unui desenator și machetator pe care-l foloseau în conceperea proiectelor medaliilor. Prima grupare cuprinde medaliile concepute în viziune clasică, cu planuri puțin reliefate, abundentă a inscripțiilor, respectarea riguroasă a proporțiilor. Cea de a doua grupare cuprinde medalii cu forme greoaie, dimensiuni mari, încărcate, debordând pe revers cu detalii simbolice.

Maniera de concepere și realizare a unora dintre medaliile editate de Saraga este asemănătoare sau se apropie de cea a medaliilor lui Ștefan cel Mare din 1904, realizată din inițiativa Societății Numismatice Române. Așa după cum am arătat altădată (11), citând consemnări din Buletinul Societății Numismatice Române, macheta medaliilor respective aparține profesorului Celesti Fabio de la Școala de Arte și Meserii din Iasi, care a câștigat concursul organizat de SNR și premiul oferit de M. C. Sutu.

O ultimă încercare de editare a două medaliilor, rămase în fază de proiect, face Elias Saraga în octombrie 1914. Desi Primăria este în principiu de acord și numește doi consilieri

să studieze propunerea lui Saraga, medaliile nu se mai realizează (12).

Se încheia astfel aportul acestei familii la editarea și difuzarea unor medalii ce reflectă evenimente care s-au produs ori sărbătorit la Iasi în ultimul sfert din secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Meritele familiei Saraga se rezumă, în domeniul pe care-l discutăm, doar la editarea și comercializarea medaliilor. Vom preciza, pentru a fi bine înțeles, că dintre frații Saraga, Elias, desi om fără studii, ci doar cu practică de meserie și comerciant la firma tatălui său Ihl, a reușit să acumuleze, în lunga sa carieră, vaste cunostințe de literatură, istorie, filatelie, numismatică în general și medalistică, care i-au dat o prestanță deosebită atât în perioada activă, de dinainte de primul război mondial, cât mai ales în perioada dintre cele două războaie, când era foarte regretat și devenise simbolul omului care știe tot, al Iasului de odinioară.

Marilor personalități ale Iasului din comitetele de inițiativă care hotărâu realizarea medaliilor și autorilor de drept ai proiectelor și machetelor le revine meritul de a immortaliza în metal oameni și fapte deosebite ale istoriei neamului românesc de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, cunoscute sub genericul de medaliile Saraga.

Menționăm că medaliile Saraga sunt pline de semnificații patriotice, că inițiatorii discern din noianul de personalități și fapte pe cele mereu prezente în inima și mintea neamului în care se integraseră editorii, că uneori găsesc cu dibăcie prilej de a pomeni de ele. Ilustrative în acest sens ni se pare medalia oficială a Iasului, prilejuită de aniversarea dinastiei în 1906, care susține ideea latinității limbii și poporului român precum și medalia închinată lui Cuza Vodă la 40 de ani de la abdicare, medalie ce preamărește faptele acestuia în inscripția SUB A SA MĂREATĂ DOMNIE S-AU SĂVARSIT UNIREA PRINCIPATELOR, SECULARIZAREA AVERILOR MANĂȘTIREȘTI, ÎMPROPRIETĂRIREA ȚĂRANILOR.

La sfârșitul acestor considerații se impune cu claritate concluzia că frații Saraga sunt într-o primă etapă negustori care comercializau, alături de articole de papetărie, carte veche, documente vechi, timbre, medalii și altele asemenea, dar care, într-o următoare etapă, vor comercializa cărți și medalii editate de ei. Realizarea propriu-zisă a medaliilor (baterea acestora în metal) se făcea în ateliere specializate din străinătate pe baza unor proiecte concepute de către artiști autohtoni, la propunerea comitetelor de inițiativă, între care, cel puțin până în prezent, folosirea în acest scop a profesorului Celesti Fabio poate fi dedusă, dar nu și confirmată încă documentar.

În perioada când frații Saraga făceau doar activitatea de editare a medaliilor, începând cu anul 1881 și până prin 1906, bate medalii la Iasi, în atelier propriu, Nicolae Sternberg. După cunostintele noastre, acesta a executat medaliile: concursurilor de agricultură din 1881, 1882 și 1883, inaugurării statuii lui Miron Costin din 1888, Institutelor Unite din 1891, inaugurării clădirii Teatrului Național din 1896, inaugurării Templului Israelit din Galați (1896), inaugurării Abatorului și Târgului de vite din 1897, expoziției regionale din 1898, Karpel Lippe din

1900, expoziției de animale din 1905, statuii lui V. Alecsandri din 1906 și altele probabil, între care și câteva medalii sioniste. Că Nicolae Sternberg, ca bun meserias, stăpâna tehnica baterii în metal a medaliilor, nu mai încapă nici o îndoială. Plecând de la faptul că nu există nici o dovadă că acesta era și autor al machetelor după care s-au realizat medaliile enumerate mai sus, înclinăm să credem că autor, cel puțin al unora dintre ele, nu putea fi altul decât profesorul Celesti Fabio, pe care, cum am presupus, îl folosea și familia Saraga, și care și-a etalat talentul, cu certitudine în anul 1904, dar care, din modestie sau pentru că așa cereau rigorile relațiilor pe care le avea cu firmele care-l solicitau, a rămas în anonimat.

Din enumerarea realizărilor medalistice care poartă semnătura N Sternberg Jassy și din contemplarea imaginilor, se poate observa că, bună parte dintre acestea, conțin elementul exergă, majoritatea au în reprezentări elemente decorative, alcătuite din ghirlande, steme și panglici, două prezintă edificii, alte două, compoziții cu animale și două reprezentări umane, corect executate dar inerte (deci lipsite de vigoare, de viață). Doar două au ca reprezentări foarte reușite efigii (Karpel Lippe, 1900 și Vasile Alecsandri, 1906).

În ce ne privește, așa cum arătam mai sus, credem că Sternberg este un meserias de elită, un gravor cu o individualitate aparte, ce impresionează prin arta reproducerii cu fidelitate a edificiilor, un gravor-bijutier a cărui măiestrie nu merge până acolo încât să dea expresivitate, viață efigiilor. Îi lipsește acel ceva ce ține de arta realizării portretului, motiv pentru care, este posibil ca în cazul medaliilor Lippe și Alecsandri, a căror efigii impresionează prin expresivitate, să fi apelat la Celesti Fabio. Observăm că în perioada 1881-1899, Sternberg a evitat realizarea medaliilor cu efigii. Mai observăm că, pentru realizarea medaliei statuii lui Alecsandri din 1905, Sternberg a intrat în competiție foarte târziu, numai atunci când disputa dintre frații Saraga risca să arunce un con de umbră asupra festivităților prilejuite de dezvelirea statuii. În situația respectivă, Primăria a apelat la serviciile sale și, la rândul său, este posibil să fi apelat la sculptorul medalier Celesti Fabio, care, așa după cum arătam mai sus, cu numai doi ani în urmă, câștigase concursul național pentru realizarea medaliei lui Ștefan cel Mare (13).

După cum se poate constata, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, creația medalistică ieseană era destul de bogată, datorită activității editoriale a fraților Saraga și, cu o notă în plus, datorită realizărilor din propriul atelier al lui Nicolae Sternberg. Activitatea medalistică este înnobilită artistic de modestul profesor de desen ornamental de la Școala de Arte și Meserii din Iași, Celesti Fabio, al cărui nume nu este gravat pe nici o medalie, dar care, credem că a realizat proiecte și machete pentru cele mai reușite opere editate și în mare parte semnate de frații Saraga sau bătute în atelier propriu de Nicolae Sternberg (14).

NOTE

1) Catalogul medaliilor moldo-române de la 1600 la 1906, publicat în Buletinul Societății Numismatice Române, anul III, trim. III/IV, 1905, trim. I/II, 1906, George Buzdugan, Gheorghe

Niculită, Medalii și plachete românești, Editura Științifică, 1971, Gh. Cristache și Maria Dogaru, Revoluția română din 1848 reflectată în documente de metal, 1988;

2) Strădania a cinci generații. Monografia familiei Saraga, Biblioteca evreiască. Contribuții la istoria evreilor din România, București, 1941;

3) Arhivele Statului Iași, Fond Primăria Comunei Iași, dosar 229, 1911, fila 238;

4) I. Massoff, op cit, pag. 59-68. Vezi și cele unsprezece planșe de la sfârșitul lucrării;

5) Arhivele Statului Iași, dosare 389, 1905; 237, vol. I, II, 1900; și 229, 1911;

6) Idem, dosar 389, 1905, fila 3 și următoarele (inaugurarea statuii lui Vasile Alecsandri);

7) Medalii editate de Fany Saraga erau executate de regulă de către firma C. Balmberger din Nürnberg (Idem, dosar 389 A, fila 21);

8) Într-un proces-verbal din mai 1905, A.D. Xenopol și O. Erbiceanu apreciază că medalie statuii lui Vasile Alecsandri, editată de către Fany Saraga „este executată întocmai după modelul lucrat cu mâna și subscris de D-I Primar...”. Executia medaliei este curată, scrisul (tăiat cu o linie și scris deasupra „corect” n.n.) fără nici o eroare și gravura care reprezintă statuia asemănătoare cu originalul statuii. Cât despre medalie a doua depusă de D-na Regina Saraga este cu mult inferioară, capul de pe fața medaliei, cel în format mai mare, este absolut neasemănător atât cu figura lui V. Alecsandri cât și cu capul statuii. Reproducerea statuii pe versoul medaliei este iarăși neîngrijită și rău executată”.

Despre aceeași medalie editată de Fany Saraga, istoricul D. Onciul, pe atunci director general al Arhivelor Statului, are o părere complet opusă: „această medalie oficială... fiind o rusine pentru memoria poetului așa încât nu voi să mă fac culpabil de a fi contribuit la răspândirea ei”. (Idem, dosar 389, filele 19 și 49);

9) Ibidem, filele 54, 55;

10) Idem, dosar 389A, pag. 101-102);

11) Personalități ale Iasului în imagini medalistice”, Editura Junimea, 2002, pag 22 și pag. 101-106;

12) Arhivele Statului Iași, Fond Primăria Comunei, dosar 289/1914, filele 1-7. Pentru evitarea impresiei că desenele (proiectele de medalii) ar fi putut fi concepute de unul dintre frații Saraga, vom preciza că am comparat scrisul din legende de pe desenele medaliilor, cu semnăturile celor doi comercianți (Elias și Samoil) de pe memorii adresate Primăriei și am constatat că aceștia nu aveau nici o velleitate în ale desenului sau caligrafiei măcar, motiv pentru care memoriile lor erau redactate de scribi special angajați (este posibil ca într-o anumită perioadă acestea să fie scrise de fratele mai mic, Aizic, primul din familie care face studii), cei doi doar semnându-le cu un scris stângaci, neexersat, rudimentar;

13) Ca o ironie a soartei, numele lui Celesti Fabio este folosit în scop comercial, pe o realizare de tip medalistic, Ștefan cel Mare și Sfânt, inițiată la Iași în anul 2004 de un particular care își asociază numele cu cel al modestului profesor iesean,

cu al Ioanei Bassarab si al domnitorului comemorat. Men ionăm că realizarea aceasta copie imaginea medaliei SNR din anul 1904, bătută la firma Wilh. Mayer si Frz.Wilhelm din Stuttgart, după macheta lui Celesti Fabio;

14) Statutul familiei Saraga în raport cu medalia ieseană l-am prezentat în comunicarea noastră, „Saraga, artist medalier sau editor ?”, prezentată în Sedin a Sectiunii Iasi a SNR din 2 dec. 1984 (pentru conformitate vezi Informatii numismatice, publicatie a Societă ii Numismatice Române, nr. XVII-XVIII,

iulie-decembrie, 1984, pag. 8), precum si la al IV-lea Simpozion national de numismatică, Botosani, 15-17 mai, 1987. Vezi si „Un moment din lupta poporului român pentru unitate națională, inaugurarea statuii lui Vasile Alecsandri din Iasi (1906)”, Anuarul Institutului de Istorie si Arheologie „A.D.Xenopol”, XXV, 1998, pag. 219-225.

Autor: Andone Cumpătescu

Medalie (av) Stefan cel Mare 1904, gravor Celesti Fabio

Medalie (rv) V Alecsandri 1906, realizator Nicolae Sternberg, gravor prezumtiv Celesti Fabio

Placheta (rv) Iasului la aniversarea Dinastiei, 1906 Editor Fani Saraga, gravor prezumtiv Celesti Fabio

Semicentenarul Unirii Principatelor, 1909 Editor Fani Saraga, gravor prezumtiv Celesti Fabio

*Medalie din 1913, editor Fany Saraga,
gravor prezumtiv Celesti Fabio*

*Medalia concursului din 1883, realizator
Nicolae Sternberg*

*Medalia (av) inaugurării Teatrului Naional din Iasi, 1896
Realizator Nicolae Sternberg*

*Medalia (av) inaugurării Abatorului, 1897
Realizator Nicolae Sternberg*

COLECTIONARUL ROMAN - revista online gratuita pentru colectionari

Editori:

Dragos Baldescu - e-mail: dragosbaldescu@yahoo.com, moderator al sectiunii de decoratii a forumului www.worldwar2.ro

Aldor Balazs - e-mail: office@transylvanian-numismatics.com, administrator al forumului www.transylvanian-numismatics.com

Nu ezitati sa ne contactati pentru orice intrebari, contributii, observatii, pe e-mail sau pe cele doua forumuri

